

Sygn. akt I Ns 18/13

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2017 r.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – SSR Daniel Mychliński

Protokolant – protokolant sądowy Anna Maria Butryn

po rozpoznaniu na rozprawie

w dniu 26 lipca 2017 r. w Ciechanowie

sprawy z wniosku M. C.

z udziałem E. K. (1), J. B., J. K. (1), B. D., A. K. (1), P. K., M. D. (1), J. S., M. K. (1), A. K. (2), J. C., J. W., G. D., M. L. (1), P. P., A. P., M. D. (2), E. D., K. B., M. Ś. i E. L.

o stwierdzenie nabycia spadku po T. K.

I. stwierdza, że spadek po T. K., synu J. i M. z domu P., zmarłym dnia 9 maja 2011 r. w C., ostatnio stale zamieszkałym w C., na podstawie testamentu notarialnego Repertorium (...), sporządzonego w dniu (...) r., nabyła w całości E. L., córka S. i G.;

II. zasądza od uczestniczki postępowania E. L. na rzecz wnioskodawczyni M. C. kwotę 50,00 zł (pięćdziesiąt złotych), tytułem zwrotu kosztów postępowania;

III. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Ciechanowie solidarnie od wnioskodawczyni M. C. i uczestników postępowania E. K. (1) i J. K. (1) kwotę 43,48 zł (czterdzieści trzy złote czterdzieści osiem groszy), tytułem pokrycia wydatków;

IV. pozostawia wnioskodawczynię i uczestników postępowania przy pozostałych kosztach postępowania poniesionych w związku z ich udziałem w sprawie.

Sygn. akt I Ns 18/13

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni M. C. wystąpiła do Sądu Rejonowego w Ciechanowie z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku po swym wuju T. K. na podstawie ustawy.

Uczestnikami postępowania było rodzeństwo zmarłego T. K., tj. siostra E. K. (1), siostra J. B. i brat J. K. (1) oraz zstępni nieżyjącego rodzeństwa, tj. B. D., M. D. (1), P. K. i A. K. (1) (zstępni H. K.), J. S. (zstępny K. S.), M. K. (1) i A. K. (2) (zstępni R. K.), J. W., G. D., M. L. (1), P. P., A. P., M. D. (2) i E. D. (zstępni M. D. (3)) oraz K. B. i M. Ś. (zstępni H. B.).

Do udziału w sprawie w charakterze uczestniczki postępowania została również wezwana E. L., która w toku postępowania przedłożyła testament notarialny T. K..

Wnioskodawczyni M. C. w toku postępowania popierała swój wniosek, wnosila o uznanie przedłożonego testamentu T. K. za nieważny.

Uczestnicy postępowania E. K. (1), J. K. (1), B. D., M. D. (1), A. K. (1), J. W., J. S., M. K. (1), A. P., M. Ś., P. K. i G. D. przyłączyli się do wniosku i żądali ustalenia dziedziczenia po T. K. na podstawie ustawy, sprzeciwiając się ustaleniu porządku dziedziczenia po zmarłym w oparciu o przedłożony testament.

Uczestniczka postępowania E. L. wnosila o stwierdzenie nabycia spadku po T. K. na podstawie testamentu notarialnego z dnia (...) r., który złożyła do akt sprawy.

Pozostali uczestnicy postępowania nie zajęli stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił, co następuje:

T. K., syn J. i M. z domu P., zmarł 9 maja 2011 r. w C., przed śmiercią na stałe mieszkał w C..

dowód: odpis skrócony aktu zgonu T. K. **k. 6**

Zmarły w chwili śmierci był wdowcem. Nie miał dzieci. Jego rodzice J. K. (2) i M. K. (2) z domu P. zmarli wcześniej. T. K. miał ośmioro rodzeństwa: E. K. (1), J. B. i J. K. (1) oraz nieżyjących już H. K., K. S., R. K., M. D. (3) i H. B..

Zstępnymi H. K. są wnioskodawczyni M. C. oraz uczestnicy postępowania B. D., M. D. (1), P. K. i A. K. (1). Zstępnym K. S. jest uczestnik postępowania J. S.. Zstępnymi R. K. są uczestnicy postępowania M. K. (1) i A. K. (2). Zstępnymi M. D. (3) są uczestnicy postępowania J. C., J. W., P. P., A. P., M. D. (2), E. D., G. D. i M. L. (1). Natomiast zstępnymi H. B. są M. Ś. i K. B..

dowód: odpisy skrócone aktów stanu cywilnego **k. 4, k. 5, k. 7, k. 14, k. 15, k. 16, k. 23, k. 24, k. 25, k. 26, k. 35, k. 42, k. 43, k. 44, k. 47, k. 48, k. 49, k. 50, k. 51, k. 53, k. 54, k. 56, k. 57, k. 58, k. 60, k. 61, k. 65, k. 80, k. 84, k. 88 i k. 107**, odpis postanowienia Sądu Rejonowego w Mławie **k. 85** oraz zapewnienia spadkowe **k. 27-28 i k. 116-117**

Żadne ze spadkobierców nie składało oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.

dowód: zapewnienia spadkowe **k. 27-28 i k. 116-117**

Zmarły T. K. pozostawił testament notarialny. Został on sporządzony w dniu (...) r. przed notariuszem B. B., w miejscu zamieszkania spadkodawcy, tj. w C. przy Placu (...). W testamencie tym T. K. powołał do całości spadku E. L., córkę S. i G..

dowód: testament notarialny **k. 112** oraz protokół z otwarcia i ogłoszenia testamentu **k. 113-114**

T. K. w ostatnich latach przed śmiercią chorował. Na początku 2009 r. przebył udar niedokrwienny lewej półkuli mózgu i prawej półkuli mózdzku. W związku z powyższym w okresie od 21 stycznia 2009 r. do 23 lutego 2009 r. przebywał w (...) Szpitalu Wojewódzkim w C. na Oddziale Neurologicznym. Potem, w okresie od 23 lutego 2009 r. do 1 stycznia 2010 r. w (...) (...) sp. z o.o. w S.. W 2010 r. zdiagnozowano u niego raka policzka i ucha lewego. W latach 2004-2011 był pacjentem (...) w C. i znajdował się pod opieką lekarzy z tej przychodni.

dowód: historia choroby **k. 184-199** , historia choroby i pobytu w (...) **k. 212-225** , dokumentacja z przebiegu leczenia w Centrum Onkologii w W. **k. 396-411** , karta ewidencyjna pacjenta (...) **k. 280-295** i koperta **k. 338** oraz zeznania świadków M. L. (2) **k. 278-379** , E. K. (2) **k. 379** i P. W. **k. 379-380**

T. K. żył i zachowywał się przez całe swoje życie w sposób niekonwencjonalny. Był postrzegany przez rodzinę, znajomych i sąsiadów jako „dziwak”. Nie przywiązywał wagi ani do swego ubioru, ani do przestrzegania higieny, ani do tego w jaki sposób jest postrzegany przez otoczenie. Opowiadał niestworzone historie, chwalił się ogromnym bogactwem choć chodził w brudnym, podartym ubraniu. Przez wiele lat prowadził gospodarstwo rolne, ale prace prowadzone w tym gospodarstwie były często podejmowane w różnych, nieprzystosowanych do tego porach. Nie dbał o hodowane zwierzęta, nie dbał o porządek w obejściu.

dowód: zeznania świadków W. B. **k. 297-298** , Z. J. **k. 298-299** , S. R. **k. 299** i A. W. **k. 300** oraz zeznania stron **k. 456-465**

Od 2002 r. aż do śmierci T. K. opiekowała się E. L..

bezsporne

Sporządzając testament w dniu (...) r. T. K. nie był w stanie wyłączającym świadomie albo swobodnie powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Oświadczenie wyrażone w w/w testamencie wyraził mając rozeznanie co do znaczenia tej czynności. Oświadczenie to złożył w swoim mieszkaniu, przed notariuszem B. B., która z tej czynności sporządziła Akt Notarialny. Pod treścią tego Aktu, po jego odczytaniu przez notariusza, spadkodawca złożył swój podpis.

dowód: opinie biegłego z zakresu badań dokumentów i pisma ręcznego **k. 530-546 i k. 635-656** , opinie biegłych lekarzy z zakresu neurologii, psychiatrii i chorób wewnętrznych **k. 686-700** oraz uzupełniające opinie biegłego z zakresu neurologii **k. 835-837** i biegłego z zakresu psychiatrii **k. 843-847** oraz zeznania świadków B. B. **k. 377-378** i M. L. (2) **k. 378-379**

Powyższy stan faktyczny, ustalono w oparciu o powołane wyżej dowody.

Nie ma sporu, co do miejsca i daty zgonu T. K.. Powyższe stwierdza odpis skrócony aktu zgonu T. K. oraz zapewnienia spadkowe stron. Krąg spadkobierców ustawowych został również ustalony w oparciu o zapewnienia spadkowe i odpisy skrócone aktów stanu cywilnego, co do których nikt nie miał zastrzeżeń.

Stan zdrowia spadkodawcy, przebieg jego chorób i procesy leczenia ustalono w oparciu o dokumentacje medyczną, przedłożoną przez jednostki medyczne wskazane przez strony. Dodatkowo te okoliczności wykazywali w swych opiniach biegli. Odnośnie stanu zdrowia spadkodawcy i procesu jego leczenia sporu między stronami nie było.

Dokonując ustaleń co do zachowywania się spadkodawcy, jego postawy życiowej, podejmowanych działań i sposobu bycia, Sąd dał wiarę zeznaniom świadków i zeznaniom stron. Z tych zeznań, którym należało dać w pełni wiarę, wyłania się portret osoby zachowującej się bardzo dziwacznie, w sposób odbiegający od przyjętych norm społecznych i kulturowych. Przy czym z zeznań tych nie sposób było – czego oczekiwała wnioskodawczyni i część uczestników postępowania – wyprowadzić wniosku, iż spadkodawca cierpiał na jakąś chorobę psychiczną, a nade wszystko, iż w dniu sporządzania testamentu znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodnie powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Sąd w tym zakresie przeprowadził szerokie postępowanie dowodowe. Przesłuchał świadków, którzy byli obecni w trakcie wyrażania woli testamentowej przez spadkodawcę (notariusz B. B.) i mieli z nim stały kontakt w ostatnim okresie życia (lekarza rodzinnego M. L. (2) oraz opiekunów z (...) w S.” E. K. (2) i P. W.). Zlecił sporządzenie opinii przez biegłych różnych specjalności.

Z tych dowodów wyłania się obraz człowieka schorowanego, zachowującego się niekiedy w sposób odmienny od przyjętych norm i zasad, ale jednak świadomego i mającego rozeznanie co do swego rozrządzenia testamentowego.

Notariusz B. B. zeznała przecież, że nie było problemów z nawiązaniem kontaktu z T. K.. Wskazała, że spadkodawca siedział i samodzielnie złożył podpis pod Aktem. Notariusz nie powzięła żadnych wątpliwości co do stanu psychicznego czy swobody testowania spadkodawcy. Jej zeznania należało uznać za wiarygodne.

Zbieżne z jej zeznaniami są zeznania lek. M. L. (2), która opiekowała się spadkodawcą przed jego pobylem w (...) (...) sp. z o.o. w S., jak i po jego powrocie stamtąd, a więc w latach 2010-2011. Świadek odwiedzała chorego raz na miesiąc lub raz na dwa miesiące. Świadek ten zeznała, że przez cały ten czas kontakt z chorym był logiczny. Nie dostrzegła objawów choroby psychicznej. Stwierdziła, że T. K. był zorientowany co do miejsca i sytuacji. O pełnej świadomości spadkodawcy i o normalnych z nim relacjach zeznali także zatrudnieni w (...) w S." E. K. (2) i P. W., którzy mieli z nim stały kontakt przez prawie cały rok 2009.

W kontekście zeznań tych osób, którzy są przecież osobami nie związanymi z żadną ze stron i nie mającymi interesu zeznawać nieprawdy, należało stwierdzić, że mimo przebytych chorób, z T. K. był normalny, logiczny kontakt, a on sam nie miał wyłączonej świadomości i czy swobody wyrażania swej ostatniej woli.

Do tego dochodzą wspomniane już wyżej opinie biegłych lekarzy z zakresu neurologii, psychiatrii i chorób wewnętrznych, którzy nie stwierdzili, aby w dacie sporządzania testamentu T. K. znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Opinie te należy uznać za fachowe, rzetelne i właściwie uzasadnione. Żaden z tych biegłych nie stwierdził kategorycznie, aby w dacie testowania T. K. miał wyłączoną świadomość czy swobodę wyrażania woli.

Biegła neurolog stwierdziła wręcz, że analiza dokumentacji medycznej nie daje żadnych podstaw do stwierdzenia, że stan zdrowia T. K. nie pozwalał na świadome i swobodne wyrażenie decyzji i woli do dnia 25 lutego 2011 r. Dopiero kolejne dni mogły – w jej ocenie – zmienić stan zdrowia spadkodawcy, co mogło wywołać wątpliwości co do tego stanu, ale przesądzić tego biegła nie mogła. Przyjmując zaś, że testament został sporządzony w dniu (...) r., a więc tylko trzy dni po wskazanej dacie przez tą biegłą, trudno przyjąć aby to ewentualne pogorszenie zdrowia było tak nagłe i znaczące, że doprowadziło już wówczas do istotnego pogorszenia stanu psychicznego spadkodawcy.

Biegła psychiatra również nie mogła jednoznacznie wypowiedzieć się co do stanu zdrowia psychicznego spadkodawcy, a podnoszone – zarówno w opinii głównej, jak i w opinii uzupełniającej – wątpliwości, nie mogą przesądzić, że w dacie sporządzania testamentu T. K. miał wyłączoną świadomość lub swobodę wyrażania woli i podejmowania decyzji. Zresztą biegła psychiatra, wskazuje jedynie na możliwość wystąpienia czynników powodujących znaczne ograniczenie swobodnego podejmowania decyzji, jak i też wyrażenia woli, ale nie całkowite wyłączenie świadomego i swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli.

Znacząca na tle tych dwóch opinii, jest tu natomiast wypowiedź biegłego z zakresu chorób wewnętrznych, który w swej opinii nie dość, że stwierdził, że T. K. w dacie sporządzenia testamentu z dnia (...) r. nie znajdował się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, to wskazał, że stan T. K. pogorszył się dopiero dwa miesiące po sporządzeniu testamentu.

W opiniach uzupełniających biegłe z zakresu psychiatrii i neurologii wypowiedziały się co do zastrzeżeń zgłoszonych przez część uczestników postępowania, ale nie zmieniły swoich zasadniczych tez z opinii głównej.

Biegła psychiatra – teoretyzując w kontekście zgłoszonych zastrzeżeń – wskazała jedynie, że spadkodawca jako osoba starsza, schorowana mógł mieć skłonność do ulegania wpływom innych osób, mogącą ograniczać swobodne podejmowanie decyzji, ale nie przesądziła tego. Tak jak żaden z biegłych nie przesądził, aby brane leki przez spadkodawcę wpłynęły na wyłączenie jego świadomości.

Mając na uwadze zakres opinii, ich szczegółowość i ich uzasadnienia oraz szeroki zakres opinii uzupełniających, Sąd nie znalazł podstaw do zlecenia dalszych opinii i wnioski o ich przeprowadzenie oddalił. Należy podkreślić, że w tych złożonych opiniach brak jest wzajemnych sprzeczności, jakichkolwiek nielogiczności czy oczywistych błędów, co wymagałoby ewentualnie przeprowadzenia dalszych opinii.

Z tych wszystkich względów, mając na uwadze powołane wyżej zeznania świadków i opinie biegłych, Sąd uznał, że T. K. w dacie sporządzenia testamentu nie znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 926 § 1 KC, powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku – stosownie do § 2 tego artykułu – następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą.

Skoro spadkodawca T. K. pozostawił testament, to porządek dziedziczenia winien zostać ustalony w oparciu o ten testament.

Jedną ze zwykłych form testamentu jest testament notarialny (art. 950 KC). Testament T. K. z dnia z dnia 9 maja 2011 r. posiada wszystkie cechy ważnego testamentu notarialnego.

Został sporządzony przed notariuszem, z tej czynności został sporządzony Akt Notarialny. Treść Aktu wraz z rozrządzeniem spadkowym została odczytana spadkodawcy, a następnie potwierdzając swoją wolę, złożył on tam swój podpis. To, że jest to podpis spadkodawcy przesądza opinia biegłego z zakresu badań dokumentów i pisma ręcznego.

Nie wykazano jednocześnie, aby T. K. w dacie składania swego oświadczenia testamentowego znajdował się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Zgodnie bowiem z art. 945 § 1 pkt 1 KC, testament jest nieważny wówczas, jeżeli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie dało podstaw do uznania, że w dacie sporządzenia testamentu, spadkodawca nie działał z rozeznaniem, nie miał swobody testowania lub aby nie rozumiał tego, jakie oświadczenie wówczas składał.

Jednocześnie – w ocenie Sądu – postępowanie T. K. jest logiczne i właściwie umotywowane. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w ostatnim okresie jego życia, przez prawie 10 lat, to uczestniczka postępowania E. L. opiekowała się nim, a nie członkowie jego rodziny. Tak więc w ramach wdzięczności czy lojalności, chciał powołać do dziedziczenia tę właśnie osobę.

Wyraźnie natomiast nie chciał, aby to ktoś z rodziny odziedziczył jego majątek, albowiem negatywnie odbierał zabiegi ze strony części rodziny o przekazanie czy zwrot gospodarstwa rolnego, które użytkował. To, że takie starania miały miejsce potwierdzają zaś zeznania wnioskodawczyni i uczestniczki postępowania B. D.. Spadkodawca z tego też powodu nie życzył sobie kontaktów z rodziną, na co zwracała uwagę uczestniczka postępowania E. L..

Postępowanie T. K. jest więc obiektywnie zrozumiałe, a motyw, którymi się kierował – bardzo czytelne.

Nie jest też prawdą, że T. K. izolowała od rodziny E. L.. Otóż z zeznań świadków i stron postępowania, w szczególności J. K. (1) i J. S., wynika, że to sam T. K. i to już dużo wcześniej odsunął się od swej rodziny.

Biorąc powyższe pod uwagę trzeba stwierdzić, że rozporządzenie zmarłego T. K. w testamencie notarialnym jest ważne i wiązało ono Sąd, przy orzekaniu o stwierdzeniu nabycia spadku. W efekcie, Sąd w pkt I postanowienia stwierdził, że spadek po T. K., synu J. i M. z domu P., zmarłym dnia 9 maja 2011 r. w C., ostatnio stale zamieszkałym w C., na podstawie testamentu notarialnego Repertorium (...), sporządzonego w dniu (...) r., nabyła w całości E. L., córka S. i G..

O kosztach postępowania w zakresie opłaty sądowej od wniosku, orzeczono w pkt II postanowienia w oparciu o art. 520 § 2 KPC. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli uczestnicy postępowania są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. Biorąc pod uwagę, iż to wnioskodawczyni poniosła koszty związane z uiszczeniem opłaty sądowej od wniosku w wysokości 50 zł, a zapadłe w sprawie rozstrzygnięcie jest korzystne dla uczestniczki postępowania E. L., albowiem uzyskała one sądowe potwierdzenie dziedziczenia po T. K., należało zasądzić od niej na rzecz wnioskodawczyni kwotę 50,00 zł, tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Działając na wniosek wnioskodawczyni M. C. oraz uczestników postępowania E. K. (1) i J. K. (1) (k. 162-165 i k. 381-382), Sąd wystąpił o dokumentację medyczną dotyczącą leczenia T. K.. Za uzyskanie tych dokumentów wypłacono wynagrodzenia w kwocie 19,98 zł (k. 207) i 23,50 zł (k. 420), a wydatki z tym związane pokryto z sum budżetowych. W związku z tym w orzeczeniu kończącym postępowanie należało rozstrzygnąć o tych kosztach, stosownie do art. 83 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W związku z powyższym Sąd – w pkt III postanowienia – nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Ciechanowie solidarnie od wnioskodawczyni M. C. i uczestników postępowania E. K. (1) i J. K. (1) kwotę 43,48 z, tytułem pokrycia tych wydatków, jako że to oni domagali się uzyskania tych dokumentów.

W pozostałym zakresie Sąd pozostawił wnioskodawczynię i uczestników postępowania przy kosztach postępowania poniesionych w związku z ich udziałem w sprawie, w szczególności tyczy się to kosztów działania pełnomocników poszczególnych stron oraz kosztów przeprowadzania dowodów z opinii biegłych. O powyższym Sąd rozstrzygnął w pkt IV postanowienia.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak w postanowieniu.